
Polonistyka w ZSRR : (Uniwersytet Kijowski - Bibliografia prac polonistów Instytutu im. T. T. Szewczenki AN ZSRR - Uniwersytet Moskiewski).

Biuletyn Polonistyczny 15/46, 81-90

1972

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

1966.- Prof. dr J.Waldapfel, A travers des siècles et frontières. (Études sur la littérature hongroise et la littérature comparée), Budapest 1968.

Ukazały się również następujące opracowania bibliograficzne: A lengyel irodalom Magyarországon (Literatura polska na Węgrzech). Zebrał S.Kozocsa i G.Radó, Budapest 1960.- A lengyel-magyar kulturális és irodalmi kapcsolatok válogatott bibliográfiája (Bibliografia związków literackich i kulturalnych polsko-węgierskich). Zebrał J.Jakubiuk, 1969.- A lengyel dráma Magyarországon (Polski dramat na Węgrzech 1945-1965). Zebrała G.Kerényi, 1969.

Doc. dr Lajos Hopp

POLONISTYKA W ZSRR

Katedra Filologii Słowiańskiej Państwowego UNIWERSYTETU KIJOWSKIEGO realizuje od r. 1946 nauczanie języka polskiego i polskiej literatury oraz prowadzi prace naukowe w zakresie polonistyki. Obecnie na Sekcji Słowiańskiej Wydziału Filologicznego, reaktywowanej w r. 1970, obok zajęć praktycznych prowadzone są wykłady współczesnego języka polskiego, historii języka polskiego, dialektologii polskiej, historii literatury polskiej. Studenci-poloniści piszą prace roczne i dyplomowe.

W grupach polonistycznych, na pierwszych trzech latach, studiuje obecnie 25 studentów. Język polski jest drugim językiem słowiańskim dla studentów bohemistyki, a także przedmiotem obowiązkowym lub fakultatywnym dla ukrainistów i rusycystów studiów stacjonarnych i wieczorowych (ok. 100 uczących się rocznie); poza tym uczą się go studenci historii (w chwili obecnej ok. 10 osób).

W ciągu ostatnich dwóch lat przygotowano prace magisterskie na następujące tematy:

Związki literackie polsko-rosyjskie okresu powojennego; Lenin w literaturze polskiej; Majakowski w Polsce; Literatura rosyjska na łamach czasopisma "Slavia Orientalis"; A. Błok w polskich przekładach; "Romantyczni" K.Paustowskiego w polskim przekładzie; Juliusz Słowacki i Ukraina; Walka ludu ukraiń-

skiego ze szlachtą polską w twórczości J. Słowackiego; J. I. Kraszewski na Ukrainie (na podstawie materiałów archiwalnych); 0 polskich przekładach utworów P. G. Tyczyny; Analiza polskiego przekładu wierszy M. P. Bażana; Iwaszkiewicz i Ukraina; Właściwości językowe rosyjskich przekładów wierszy J. Iwaszkiewicza; Analiza lingwistyczno-stylistyczna ukraińskiego przekładu poematu J. Tuwima "Bal w operze"; Wietnam w opowiadaniach i reportażach pisarzy radzieckich i polskich; Polska poezja lat 60-ych XIX w. na Ukrainie (na podstawie materiałów archiwalnych) i inne.

Studenci II roku zajmowali się zagadnieniami teorii i praktyki artystycznego przekładu z języka polskiego na ukraiński, głównie na materiale literatury Polski Ludowej. Dokonano m.in. następujących przekładów: opowiadanie M. Dąbrowskiej "Pielgrzymka do Warszawy", opowiadanie Z. Nałkowskiej "Przy torze kolejowym", reportaż J. Putramenta "Cztery strony świata", poemat T. Różewicza "Głos anonima".

Studenci I i II roku zajmują się także praktyką leksyko-graficzną. Studenci III roku, w bieżącym roku akademickim, uczestniczą w seminarium monograficznym poświęconym tematyce oraz problematyce literatury polskiego romantyzmu w świetle rosyjsko-ukraińsko-polskich powiązań literackich pierwszej połowy XIX w.

Oto przykładowa tematyka prac powstających w ramach seminarium: Idea rewolucyjnego sojuszu ludu polskiego i rosyjskiego w twórczości Mickiewicza i Słowackiego; Problematyka utworów "szkoły ukraińskiej" polskiego romantyzmu; Iwan Franko o polskich romantykach; Motywy antypańszczyźniane w twórczości romantyków polskich; Romantyzm polski w literaturoznawstwie radzieckim; Ukraińskie motywy folklorystyczne w twórczości polskich romantyków; Analiza lingwistyczno-stylistyczna ukraińskiego przekładu poematu A. Mickiewicza "Pan Tadeusz"; Funkcje porównań w poemacie J. Słowackiego "Beniowski" (w zestawieniu z przekładem ukraińskim); Właściwości słownictwa poematu A. Mickiewicza "Dziady".

Katedrą Filologii Słowiańskiej kieruje kand. nauk filologicznych p.o. profesora Nikołaj Stiepanowicz Zaricki. Współczesny język polski wykłada kand. nauk filologicznych doc. Sta-

nisława Josipowna Lewińska, historię języka - N.S.Zaricki. Zajęcia praktyczne z języka prowadzi wykładowca Miuda Łukiniczna Pałamarczuk.

Pracownicy Katedry podejmują naukowe i metodyczne prace w zakresie slawistyki, w tym także polonistyki.

Zainteresowania naukowe S.J.Lewińskiej skupiają się w szczególności na problemach romantyzmu polskiego - jest ona autorką studiów o twórczości J.Słowackiego, opracowała komentarz do ukraińskiego wydania "Dzieł wybranych" J.Słowackiego (t.I-II, Kijów 1959), "Liryki" J.Słowackiego, Kijów 1969. W druku znajduje się jej monografia o Juliuszu Słowackim (ok. 9 ark.). Z innych prac doc. S.J.Lewińskiej - opublikowanych ostatnio - przytoczyć można: M.M.Kociubiński w Polsce (o polskich przekładach dzieł pisarza ukraińskiego), w: Chudožné slovo M.Kocjubins'kogo i jogo pereklady na slov'jans'ki movy", Kijów 1968; Udział polskich pisarzy w zwolnieniu W.I.Lenina z aresztu ("Visnyk filologičnogo fakul'tetu KDU", nr 13, 1970) i inne. Wydała również podręczniki dla studentów w językach ukraińskim i polskim.

Tematyką językoznawczą, a szczególnie zagadnieniem derywacji prefiksальной czasowników w językach słowiańskich (również na materiale języka polskiego), zajmuje się w Katedrze prof. N.S.Zaricki. Przygotował on również wykład monograficzny "Historyczne kontakty języków rosyjskiego i polskiego".

W następnych latach, w związku ze zwiększeniem liczby studentów Sekcji Slawistycznej, zamierza się rozszerzyć problematykę wykładów i seminariów monograficznych. Studenci uczestniczą w opracowywaniu aktualnej tematyki podejmowanej przez pracowników naukowych. Jednym z takich tematów jest "Analiza porównawcza zasobu leksykalnego polskiego, ukraińskiego i rosyjskiego języka" (opiekun - N.S.Zaricki).

Wykładowca M.L.Pałamarczuk od wielu lat pracuje nad przygotowaniem materiałów do ukraińsko-polskiego słownika frazeologicznego.

N.S.Zaricki
Kierownik Katedry Filologii Słowiańskiej
Uniwersytetu Kijowskiego
im. T.C.Szewczenki

BIBLIOGRAFIA PRAC POLONISTÓW

INSTYTUTU im. T. G. SZEWCZENKI AN ZSRR ZA LATA 1966—1972

W wielu wyższych uczelniach i instytutach naukowobadawczych Ukraińskiej SRR prowadzona jest ożywiona działalność w zakresie badania i popularyzacji literatury polskiej.

Oprócz Kijowa i Lwowa, znanych od dawna ośrodków polonistycznych, zagadnieniami literatury polskiej zajmują się uczeni-slawiści Charkowa, Odessy, Winnicy, Dniepropietrowska, Czernowic, Użgoroda i innych miast. Pracę badawczą ukraińskich polonistów koordynuje Instytut Literatury im. T.G.Szewczenki AN ZSRR. Oddział Słowiańskich Literatur Obcych Instytutu utrzymuje ścisłe kontakty ze wszystkimi polonistami Republiki, głównie z katedrami filologii słowiańskiej Uniwersytetu Kijowskiego i Lwowskiego, a także Sekcją Literatur Słowiańskich Instytutu Słowianoznawstwa i Bałkanistyki AN ZSRR. We wspólnie tworzonych pracach naukowych (np. z Instytutem Słowianoznawstwa i Bałkanistyki AN ZSRR - prace zbiorowe: "Październik i słowiańskie literatury obce", 1967, "Rozwój współczesnych słowiańskich literatur obcych", 1966, i in.), w referatach na międzynarodowych zjazdach i sympozjach, na ośmiu ukraińskich konferencjach slawistycznych w latach 1957-1971, w artykułach opublikowanych w prasie republiki i specjalnych slawistycznych rocznikach - "Slov`jans`ke literaturoznawstvo i fol`klorystyka" (Kijów), "Ukraińskie slov`janoznawstvo" (Lwów) - poruszono wiele aktualnych problemów rozwoju literatury polskiej.

Niżej zamieszczamy spis prac o literaturze polskiej XIX i pierwszej połowy XX w. i o współczesnym procesie literackim w Polsce, a także opracowania dotyczące różnych aspektów polsko-rosyjskich i ukraińsko-polskich związków literackich, przygotowane przez polonistów-współpracowników Oddziału Słowiańskich Literatur Obcych Instytutu Literatury im. T.G.Szewczenki AN ZSRR - z pominięciem recenzji oraz odczytów i wystąpień.

Kierownik Oddziału, dr filologii prof. G.D. W e r w e s:

Książki

- Spotkanie z Mickiewiczem. Szkic literackokrytyczny, Kijów 1968
- Maksym Rylski w kręgu poetów słowiańskich, Kijów 1972.

Artykuły:

Głosiciel braterstwa. I. Franko i kultura narodów słowiańskich, "Pravda Ukrainy" 29 VII 1966.- Droga Brunona Jasieńskiego do realizmu socjalistycznego, w: Październik i słowiańskie literatury obce, Kijów 1967.- Październik i literatury słowiańskie, "Literaturna Ukraina" 24 I 1967.- Październik i problemy nowatorstwa w słowiańskich literaturach XX w., "Radjans`ke literaturoznawstvo" 1967, nr 1.- Rewolucja a literatura. (Główne kierunki wpływu Października na procesy literackie u zachodnich i południowych Słowian w latach 20-ych i 30-ych XX w., w: Październik i słowiańskie literatury obce, Kijów 1967.- Odtworzenie dziejów kuliwszczyzny w literaturze polskiej, "Radjans`ke literaturoznawstvo" 1968, nr 7.- VI Międzynarodowy Kongres Sławistów, "Radjans`ke literaturoznawstvo" 1968, nr 11.- Nieustanność dociekań. W 75-lecie urodzin J. Iwaszkiewicza, "Vsesvit" 1969, nr 4.- Pamięci Stanisława Pigonia, "Literaturna Ukraina" 24 I 1969.- Władysław Orkan, w: Historia literatury polskiej, Moskwa, 1969.- Słowianie dziś i jutro. (O rozwoju ukraińskiego radzieckiego słowianoznawstwa), w: Nauka i kul`tura, Kijów 1970.- Ukraińska literatura i jej międzynarodowe powiązania (podsumowanie VIII Republikańskiej Konferencji Sławistycznej), "Visnyk AN URSR" 1972, nr 3.

Przedmowy i posłowania:

Jarosław Iwaszkiewicz i jego powieść "Sława i chwała", w: J. Iwaszkiewicz, Sława i chwała, Kijów 1966.- Eliza Orzeszkowa i jej opowieść "Dziurdziowie", w: E. Orzeszkowa, Dziurdziowie, Kiszyniów 1966 (w jęz. mołdawskim).- Liryka Adama Mickiewicza, w: A. Mickiewicz, Liryka, Kijów 1968.- Liryka Juliusza Słowackiego, w: J. Słowacki, Poezje, Kijów 1969.

Samodzielny pracownik nauki, kand. nauk filologicznych J.L.
B u ł a c h o w s k a j a.

Książki:

- Problematyka polskiej satyry lat 1930-1950. Poezja i proza, Kijów 1968
- Twórczość Leopolda Staffa i poszukiwania stylistyczne w poezji polskiej pierwszej poł. XX w., Kijów 1970.

Artykuły:

Niektóre właściwości polskiej poezji lat 40-ych i 50-ych (J. Tuwim, K. I. Gałczyński, L. Staff, M. Jastrun, J. Iwaszkiewicz), w:

Rozwój współczesnych słowiańskich literatur obcych, Moskwa 1966.-
Październik i walka rewolucyjna w powojennej poezji polskiej,
"Radjans`ke literaturoznawstvo" 1967, nr 7.- W.W. Majakowski a
polska poezja, w: Październik i słowiańskie literatury obce,
Kijów 1967.- Ze spostrzeżeń nad powojenną twórczością Tadeusza
Brezy, w: "Slov`jans`ke literaturoznawstvo i fol`klorystyka",
Kijów 1967.- Ignacy Krasicki, w: Historia literatury polskiej,
Moskwa 1968.- Z dziejów rosyjsko-polskich i ukraińsko-polskich
związków literackich lat 20-ych i 30-ych XX w., w: Problemy li-
teratury rosyjskiej. Meżvedomstvennyj respublikanskiy naučnýj
sbornik, Lwów 1968.- Julian Tuwim a Ukraina. (W 75-lecie uro-
dzin), "Radjans`ke literaturoznawstvo" 1969, nr 9.- Ogień szcze-
rego uczucia. (W stulecie urodzin S. Wyspiańskiego), "Vsesvit"
1969, nr 11.- Lesia Ukrainka i Stanisław Wyspiański. (W stule-
cie urodzin Lesi Ukrainki), w: "Slov`jans`ke literaturoznaw-
stvo i fol`klorystyka", Kijów 1970.- Zbiór poezji Leopolda
Staffa "Łartwa pogoda", w: "Slov`jans`ke literaturoznawstvo i
fol`klorystyka", Kijów 1970.- Ze spostrzeżeń nad polską poezją,
"Vsesvit" 1972, nr 2.- Bułachowskaja J.L., Zacharżewskaja W.A.,
Styl i indywidualność twórcza artysty słowa. (Ze spostrzeżeń
nad rosyjską, ukraińską, bułgarską i polską poezją XX wieku),
w: Problemy literatury rosyjskiej. Meżvedomstvennyj respubli-
kanskiy naučnýj sbornik, Lwów 1972.

Przedmowy i posłowia:

Przedmowa do: K. Tetmajer, Legenda Tatr, Kijów 1967.

Samodzielny pracownik nauki kand. nauk filologicznych W.P. We-
d i n a.

Książki:

- Współczesna proza polska. (Wokół problemu nowatorstwa), Kijów
1971.

Artykuły:

Człowiek i społeczeństwo we współczesnej prozie polskiej, w:
Rozwój współczesnych słowiańskich literatur obcych, Moskwa 1966.-
Ze spostrzeżeń nad współczesną prozą polską, "Radjans`ke lite-
raturoznawstvo" 1966, nr 10.- Pewne osobliwości rozwoju pol-
skiej prozy realizmu krytycznego lat dwudziestych, w: Paździej-
nik i słowiańskie literatury obce, Kijów 1967.- Radziecko-pol-
skie sympozjum w Moskwie, "Radjans`ke literaturoznawstvo" 1967,

nr 8.- Twarzą do człowieka. (O twórczości Juliana Kawalca), w: "Slov'jans'ke literaturoznavstvo i fol'klorystyka", Kijów 1968.- Wanda Wasilewska, w: Historia literatury polskiej, Moskwa 1969.- Czytając pisarzy polskich. (Główne tendencje współczesnej prozy polskiej), "Vsesvit" 1971, nr 1.- Serce serc. (W 125-lecie urodzin Bolesława Prusa), "Literaturna Ukraina" 5 IX 1972.

Przedmowy i posłowania:

J.I.Kraszewski, w: J.I.Kraszewski, Chata za wsią, Kijów 1967.- O powieści Stefana Żeromskiego "Dzieje grzechu", w: S. Żeromski, Dzieje grzechu, Kijów 1970.- Wilhelm Mach i jego powieść "Agnieszka, córka Kolumba", w: W.Mach, Agnieszka, córka Kolumba, Kijów 1971.

T.Posudniewskaja

Na UNIWERSYTECIE MOSKIEWSKIM przyjęcia na polonistykę odbywają się co drugi rok. W związku z tym w chwili obecnej historię literatury i język polski studiuje 24 studentów na II i IV roku. Zainteresowania studiujących skupiają się w ostatnich latach wokół wybranych problemów:

- a) polskiej prozy współczesnej,
- b) związków literackich polsko-rosyjskich,
- c) romantyzmu polskiego.

Z pisarzy współczesnych największe zainteresowanie budzi m.in. twórczość J.Iwaszkiewicza, T.Brezy, J.Kawalca, J. Stawińskiego.

W r. 1972 został zorganizowany kurs poświęcony wybranym zagadnieniom romantyzmu polskiego. Kurs prowadził zaproszony z Instytutu Słowianoznawstwa i Bałkanistyki AN ZSRR - kand.nauk Borys Stachiejew. Prowadził on również seminarium poświęcone tej problematyce, na którym studenci opracowywali m.in.następujące tematy: "Beniowski" jako manifest poetycki J. Słowackiego; Właściwości stylu "Ksiąg narodu i pielgrzymstwa polskiego"; Problemy poetyki "Vade mecum" Cypriana Norwida - te dwa ostatnie referaty przedstawione zostały również na naukowej studenckiej konferencji wydziałowej.

Zainteresowania literaturą polską nie ograniczają się jedynie do sekcji polonistycznej. Na Wydziale Literatury Rosyj-

skiej systematycznie odbywają się wykłady z historii literatury polskiej, prowadzone przez prof. H.Cybieńko (jednocześnie studenci-językoznawcy Wydziału Rosyjskiego mają praktyczne zajęcia z języka polskiego).

Zdarza się również, iż studenci tego Wydziału piszą prace magisterskie z problematyki związków literackich polsko-rosyjskich. Niedawno obroniono pracę magisterską na temat: Problem "zbędnego człowieka" w literaturze polskiej i rosyjskiej, przygotowaną przez N.Gorską. Obecnie są w przygotowaniu jeszcze dwie prace magisterskie z tej dziedziny: A.Zacharkin: "Ojcowie i dzieci" Turgeniewa w polskiej literaturze i krytyce, N.Gidaspowa: Kraszewski a literatura rosyjska lat 1830-1840. Latem 1972 studenci Uniwersytetu Moskiewskiego odbywali praktykę w Polsce na Uniwersytecie Warszawskim, gdzie mieli możliwość wysłuchania wykładów doc. H.Kurkowskiej, doc. J. Rohozińskiego, doc. B.Białokozowicza i innych.

Przy Katedrze Filologii Słowiańskiej prowadzi się prace z aspirantami. Obecnie W.Chitariszwili przygotowuje pracę kandydacką, dotyczącą kontaktów literackich polsko-gruzyńskich w w. XIX. Aspirantka ta jest autorką trzech prac: Adam Mickiewicz w literaturze gruzyńskiej; "Farys" A.Mickiewicza i "Mérani" N. Barataszwili; H.Sienkiewicz w Gruzji - które niebawem ukażą się drukiem.

Katedra Filologii Słowiańskiej prowadzi prace naukowe badawcze, w tym również w dziedzinie literatury polskiej. Prof. H.Cybieńko (autorka niedawno wydanej monografii Polska powieść społeczna lat 40-ych - 70-ych XIX w.) przygotowuje obecnie książkę dotyczącą historii kontaktów polsko-rosyjskich w XIX i XX w., pracuje także nad monografią twórczości B.Prusa.

Pracownicy Katedry - w związku ze zbliżającym się VII Kongresem Sławistów - przygotowali księgę zbiorową pod redakcją prof. prof. H.Cybieńko i N.Krawcowa: Powieść we współczesnych literaturach słowiańskich. Do tomu wejdą m.in.dwa artykuły poświęcone literaturze polskiej: H.Cybieńko, "Sława i chwała" Iwaszkiewicza a powieść-epopeja w literaturze polskiej; Z.Cholonina "Pogoń za Adamem" J. Stawińskiego i mikropowieść w polskiej prozie współczesnej.

W ostatnich latach Wydział Filologii Uniwersytetu Moskiewskiego podjął współpracę z Wydziałem Filologii Polskiej i Sło-

wiańskiej Uniwersytetu Warszawskiego. W ramach tej współpracy przygotowano i oddano do druku tom prac badaczy moskiewskich i warszawskich poświęcony problemom romantyzmu w literaturach słowiańskich. Tom ten - redagowany przez wspólny komitet redakcyjny w składzie: H.Cybienko, N.Krawcow, W. Kuleszow, J.Magnuszewski, E.Sawrymowicz, A.Semczuk - ukaże się na VII Kongres Słowistów (wydany w Moskwie w języku rosyjskim). Wśród autorów tomu znajdują się ze strony polskiej: E.Sawrymowicz, Z.Libera, J.Magnuszewski, A.Semczuk, B.Galster, M.Straszewska, B.Białokozowicz, J.Wierzbicki; ze strony radzieckiej W.Chitariszwili i H.Cybienko zajmują się problemami literatury polskiej. Ostatnia z autorek przygotowała studium na temat: Właściwości polskiej a rosyjskiej prozy romantycznej lat 30-ych i 40-ych XIX w.

W przygotowaniu - na etapie wstępnych rozmów - znajduje się również drugi tom wspólnych studiów, który tym razem wydany zostanie w Warszawie w języku polskim. Tom ten będzie poświęcony problemom tradycji i nowatorstwa w literaturach słowiańskich XX w.

Redaktorami naukowymi tomu będą, ze strony radzieckiej - H.Cybienko i A.Sokołow, ze strony polskiej - J.Kulczycka-Saloni, J.Magnuszewski i A.Semczuk. Do tomu tego prof.H.Cybienko ma przygotować rozprawę o powiązaniach twórczości J.Iwaszkiewicza z literaturą rosyjską, kand. nauk Z.Chołonina - o sposobie narracji w prozie J.Kawalca, a W.Chitariszwili - o polsko-gruzińskich kontaktach literackich w końcu XIX i początku XX w.

Prof.dr H.Cybienko

